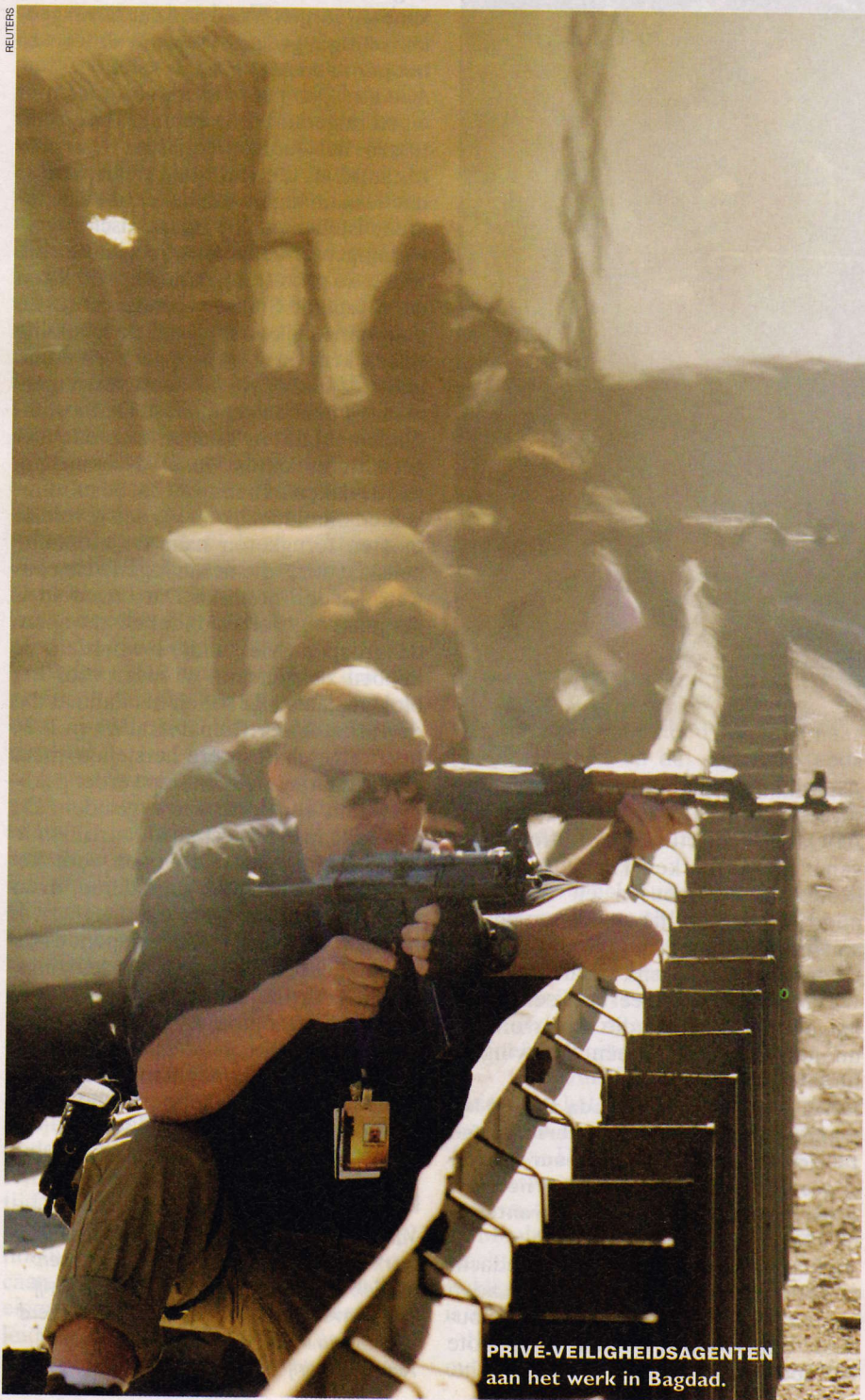

DE NIEUWE HUURLINGEN

Het Amerikaanse leger besteedt steeds meer taken uit aan privé-bedrijven.

Ook in Irak. Een evolutie die heel wat vragen oproept.

REUTERS

PRIVÉ-VEILIGHEIDSAGENTEN
aan het werk in Bagdad.

De vier Amerikanen die enkele weken geleden op gruwelijke wijze aan hun eind kwamen in de straten van Faluja, waren geen soldaten maar werknemers van Blackwater Security Consulting. Ze waren ingehuurd om de voedseldistributie in de stad te beveiligen. Schuilend onder namen als Halliburton, MPRI, het cryptische DynCorp en Logicon, vormen bedrijven als Blackwater Security Consulting het nieuwe zakelijke gezicht van moderne oorlogsvoering.

In vele uithoeken van de wereld vervullen *Private Military Companies* (PMC's) steeds meer taken die tot voor kort voor militairen gereserveerd waren; ze bouwen barakken, bereiden het eten, onderhouden geavanceerde B-2 *stealth*-bommenwerpers en F-117-straaljagers, bedienen onbemande Global Hawk- en Predator-vliegtuigen en plannen oorlogsstrategieën en geheime missies. Met 250 voormalige militairen aangevuld met 400 Iraki's heeft Custer Battles de veiligheid van Bagdads vliegveld onder zijn hoede. Dertig kilometer van de Jordaanse hoofdstad Amman runt DynCorp een politieopleiding, waar de komende twee jaar 35.000 Iraakse politieagenten klaargestoomd worden. En in de Koeweitse woestijn laden en lossen honderden vrachtwagens voorraden in 's werelds grootste distributiecentrum, met als eindbestemming legereenheden in Irak. Hier zwaait Kellogg, Brown & Root (KBR), een dochteronderneming van Halliburton, de scepter.

Moderne oorlogsvoering heeft een verregaande privatisering en commercialisering meegebracht.

Jonge soldaten kijken met schuine ogen naar de salarissen van hun civiele collega's.

BELGA/AFP

FALUJA

De gruwelijke moord op vier medewerkers van Blackwater Security Consulting.

Volgens Peter Singer, defensiespecialist aan het Brookings Instituut in Washington en auteur van *Corporate Warriors; The Privatization of Warfare*, verbleef er tijdens de eerste Golfoorlog één civiele collega voor elke vijftig militairen nabij het front. Tijdens de recente opmars naar Bagdad opereerden zo'n 20.000 burgers in de regio ter ondersteuning van het Amerikaanse leger. Een verhouding van één op tien. KBR brengt de legerpost rond, doet de was, verzorgt schoon water en onderhoudt het Amerikaanse Patriot raketafweersysteem in Jordanië. Global Risk Strategies International, een Brits bedrijf, mocht de nieuwe Iraakse geldeenheid distribueren. Ook buiten Irak bloeit de markt. Verscholen achter donkere zonnebrillen ogen de zwaarbewapende bodyguards van de Afghaanse leider Hamid Karzai als Amerikaanse elitetroepen. Donald Rumsfeld heeft Karzais bewaking al maanden geleden overgedragen aan DynCorp. MPRI biedt onder het goedkeurende oog van het Pentagon oorlogstraining aan landen als Nigeria, Bosnië, Saudi-Arabië, Oekraïne en Kroatië. In Colombia besproeien vijftig piloten van DynCorp cocoplantages met gif, als onderdeel van Ameri-

ka's drugsoorlog in de regio. In Liberia werd Pacific Architects ingehuurd om de komst van de Nigeriaanse vredesmacht en het vertrek van president Charles Taylor voor te bereiden. 'De eerste persoon die onze militairen in Bosnië begroet en de laatste die ze uitzwaait, is een medewerker van Halliburton', pochte voormalig topman en tegenwoordig vice-president Dick Cheney ooit.

Weinig te vrezen

Het uitbesteden van oorlogs- en vredes taken, voorheen het exclusieve domein van de overheid, aan winstgeoriënteerde ondernemingen roept vele vragen op. Waar ligt de verantwoordelijkheid als ingehuurde burgers zich misdragen?

Enkele medewerkers van DynCorp bleken in Bosnië vrouwen tot prostitutie te dwingen. 'Ze hadden zelfs een video waarop twee meisjes verkracht werden', schudt Singer ongelovig zijn hoofd. DynCorp was ingehuurd om Amerika's bijdrage aan de civiele politiemacht van de Verenigde Naties (CIVPOL) voor zijn rekening te nemen. Hierdoor konden duizenden reservesoldaten thuis blijven.

'Een soldaat die zich misdraagt, kun je voor de krijgsgaad berechten. Een burger kan veelal alleen zijn baan verliezen', schetst Singer het probleem. Ter plaatse hadden de betrokken werknemers van DynCorp weinig te vrezen. 'Zij waren juist in Bosnië gestationeerd omdat het de lokale ordehandhavers aan macht ontbrak.'

Gezien de schaal waarop militaire taken worden uitbesteed, wijst Singer op het verbazende gebrek aan internationale rechtsafspraken. Zo zitten sinds maart vijftien medewerkers van Logo Logistics achter de tralies in het olierijke Equatoriaal Guinee. Tientallen 'collega's' werden in Zimbabwe opgepakt. Volgens de regering in Guinee betrof het een groep huurlingen die president Teodoro Obiang Nguema Mbasongo uit het zadel wilden helpen. De beschuldigende vingers gingen richting de Britse en Spaanse geheime diensten. 'Onschuldige mijnwerkers onderweg naar Burundi en Congo', verklaarde de oprichter van Logo Logistics Simon Mann. 'Mann, een voormalig Brits commando, was hoogstwaarschijnlijk ingehuurd door mensen in regeringskringen die hun oog op het presidentschap hadden la-

► ten vallen', is de inschatting van Singer. 'Maar hij overtrad geen enkele internationale wet.'

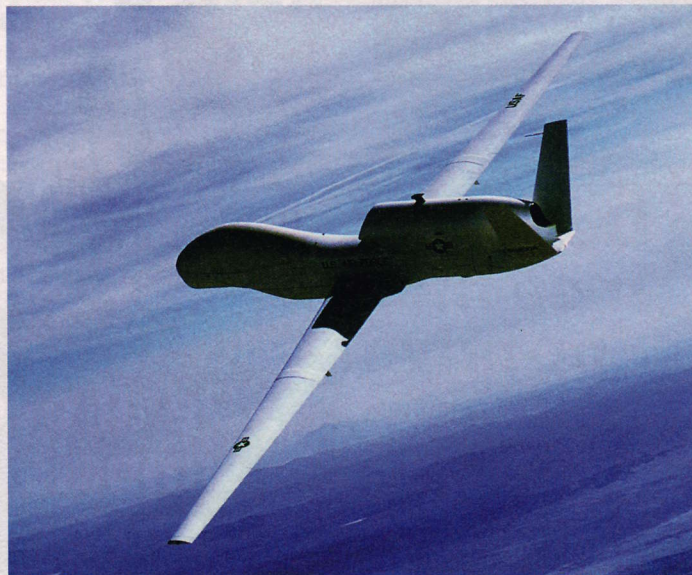
Steeds vaker worden PMC's ingezet in donkere uithoeken van de wereld wanneer de volksvertegenwoordiging de handen van een regering bindt. 'MPRI was verantwoordelijk voor de training van Kroatische strijdkrachten die zich niet veel later tijdens Operation Storm schuldig zouden maken aan etnische zuiveringen', licht Singer toe. Dat offensief leidde tot duizenden vluchtelingen en een aanklacht voor oorlogsmisdaden aan het adres van Kroatië. Het was het Pentagon dat — beperkt in z'n handelsvrijheid door een wapenembargo — de Kroatische minister van Defensie met MPRI in contact had gebracht. Uit vrees voor Vietnamese taferelen heeft het Congres de Amerikaanse inbreng in de Colombiaanse drugs-oorlog wettelijk beperkt tot 400 militairen en 400 civiele adviseurs. Lokaal aangenomen personeel valt evenwel niet onder deze aantallen. Het ingehuurd DynCorp tapt voor de oorlog tegen drugs daarom grootschalig uit het arbeidsaanbod in Zuid- en Midden-Amerika. Bijkomend voordeel: dodelijke slachtoffers leiden tot beperkte publieke consternatie aan het thuisfront.

Hoogtechnologisch

De militaire leiding maakt zich vooral zorgen over de betrouwbaarheid en toewijding van ingehuurde burgerkrachten. Medewerkers van een PMC zijn verbonden aan een arbeidsovereenkomst en hoeven geen militaire orders op te volgen. Niets houdt hen tegen om cruciale taken neer te leggen zodra de kogels om de oren beginnen te vliegen. Daar komt bij dat steeds meer hoogtechnologische en intellectuele taken worden uitbesteed. Vroeger bouwde Northrop Grumman een vliegtuig waarna het aan de luchtmacht overhandigd werd. Tegenwoordig blijft het bedrijf verantwoordelijk voor onderhoud van

wege de complexiteit van een modern toestel. Het gevolg is een *brain drain* binnen het leger.

De langetermij implicaties van de groeiende invloed van PMC's baart de legertop ook zorgen. 'Jonge soldaten kijken met schuine ogen naar de salarissen van hun civiele collega's', is de ervaring van Singer. 700 dollar per dag is niet uitzonderlijk in Irak, een veelvoud van een legersalaris. Vele solda-

VERKENNINGSVLIEGTUIG GLOBAL HAWK
Voor hoogtechnologische oorlog zijn steeds meer civiele technici nodig.

ten verlengen hun contract niet en bieden hun ervaring op de markt aan. 'En de vraag is groot', aldus Singer. Met name voor elite-eenheden. Een ervaren Amerikaanse groene baret verdient in het Amerikaanse leger ongeveer 50.000 dollar per jaar. In de bewakingsindustrie in Afghanistan en Irak kan hij gauw het dubbele verdienen.

Uit vrees voor een exodus heeft zowel het Huis van Afgevaardigden als de Senaat de afgelopen maand hoorzittingen gehouden. 'Er is niet zozeer een gebrek aan loyaliteit', verklaarde oud-generaal Wayne Downing. 'De geboden bedragen zijn gewoon te aantrekkelijk.' Veel van zijn gepensioneerde oud-collega's hebben onderhand ook een lucratieve positie in deze werkomgeving gevonden. Hoge officieren verdienen makkelijk drie keer een legersalaris naast hun maandelijks defensiepensioen. Ondanks deze bedenkingen ontbreekt openlijke kritiek binnen het Pentagon vooralsnog.

'Als je jaagt op een dikbetaalde baan na je legerloopbaan laat je kritiek wel uit je hoofd', glimlacht Singer.

Generaals met pensioen

De opkomst van commerciële militaire ondernemingen vervaagt in toenemende mate de scheidslijn tussen de civiele en militaire sector. Bestuurders zijn vaak gepensioneerde officieren. MPRI gaat er prat op dat er in zijn hoofdkantoor meer generaals per vierkante meter rondlopen dan in het Pentagon. Het heeft meer dan 10.000 voormalige militairen op de loonlijst staan. Zij bedienen een markt waarin wereldwijd naar schatting 100 miljard dollar per jaar wordt omgezet. Het afstoten van militaire taken wordt gestimuleerd door beloofde kostenbesparingen. Met 25 miljard dollar per jaar is het Amerikaanse ministerie van Defensie veruit de grootste klant. Logistieke werkzaamheden — van simpele taken als schoonmaken, het tanken van benzine tot het invliegen van troepen en programmeren van computers — slokken ongeveer een derde deel op van Amerika's 400 miljard dollar grote defensiebudget. Marktgeoriënteerde ondernemingen werken efficiënter, zitten niet vast aan lange arbeidscontracten en maken vaak gebruik van goedkoop lokaal personeel. Dat leidt tot dramatische besparingen. 'Theoretisch juist, maar de realiteit laat veel te wensen over', is de ervaring van Singer. 'Dergelijke opdrachten hebben vrijwel nooit een korte horizon. We zitten al tien jaar in Bosnië en ik zie ze de komende jaren ook niet uit Irak vertrekken.'

De honderden westerse trainers die DynCorp voor de politieopleiding in Jordanië heeft ingehuurd, blijken ook niet goedkoop. 'Zij verdienen tussen de 75.000 en 150.000 dollar per jaar', schat Singer. Daar komt bij dat het beperkte aantal spelers op deze markt vaak alle wetten van vrije marktwerking breekt. Niet voor niets heeft het Pentagon de betaling geblokkeerd van 176 miljoen dollar aan Halliburton voor onjuiste cateringkosten. Al eerder was een onderzoek gestart naar mogelijk te veel in rekening gebrachte kosten voor geïmporteerde benzine met bestemming Irak ►

► voor een totaal bedrag van 61 miljoen dollar. In maart dreigde het Pentagon nog eens 300 miljoen dollar aan uitstaande rekeningen van Halliburton niet te betalen. Ongeacht Halliburtons twijfelachtige reputatie is Singer kort: 'Halliburton is een van de weinige bedrijven in de wereld die dergelijke taken aan of nabij een oorlogsfront aankunnen en de slachtoffers die onderweg vallen kunnen absorberen.'

Dat de gevaren reëel zijn, bleek de voorbije weken opnieuw in Faluja. Al eerder had Tapestry Solutions Inc, ingehuurd door het Pentagon om software te installeren in Koeweit, zijn oprichter Michael Rene Poulit verloren bij een aanslag. Een KBR-postbode in Irak haalde het nieuws toen een bom onder zijn auto ontplofte. DynCorp verloor drie bewakers van de Amerikaanse ambassade in Tel Aviv tijdens een bomaanslag in Gaza in oktober vorig jaar. Drie medewerkers van California Microwave Systems, onderdeel van Northrop Grumman, worden al vijftien maanden in Colombia in gijzeling gehouden.

Toch voorziet Singer een zonnige toekomst voor de bedrijfstak: 'Wereldwijd zie ik krimpende nationale strijdkrachten. PMC's zullen de vrijgevallede ruimte opvangen.' Had het Pentagon tijdens de Golfoorlog nog bijna 800.000 soldaten ter beschikking, nu zijn dat er minder dan 500.000. Een commercieel vreemdelingenlegioen heeft dit gat gedeeltelijk opgevuld. En dan lonkt er nog een vrijwel onaangeboren pot met goud; de geldverslindende operaties van de Verenigde Naties. 'Daar liggen in potentie zeer grote opdrachten met een langetermijnhorizon', meent Singer. Het idee voor commerciële blauwhelmen is het meest ambitieuze voorstel uit de snel volwassen geworden sector. Al in 1994 — toen de wereld machteloos toekeek hoe Rwanda langzaam in anarchie afgleed — belandde een voorstel van Executive Outcomes op het bureau van de secretaris-generaal van de Verenigde Naties. Het bedrijf bood 1500 huurlingen aan om de chaotische situatie te stabiliseren en zo de alom verwachte slachting te voorkomen. Prijskaartje: 150 miljoen dollar. Singer verwacht commerciële blauwhelmen niet op korte termijn tegen te komen: 'Er is geen enkel bewijs dat PMC's een dergelijke taak werkelijk aankunnen.' Ook Kofi Annan sloeg het aanbod af. 'De wereld is niet klaar voor geprivatiseerde vrede', was zijn conclusie. ■

Jeroen Schuiten

REUTERS

HET VERENIGD KONINKRIJK UIT DE EU

'Wat doet een Amerikaan in de Britse politiek? Aan het einde van de achttiende eeuw hielp de Franse markies de Lafayette de Amerikanen onafhankelijk te worden van de Britten. Vandaag help ik de Britten om los te komen van Frankrijk. Een vluchtige blik op de politieke wereldkaart leert ons immers dat het Kanaal breder is dan de Atlantische Oceaan. De economische politiek van het Verenigd Koninkrijk vertoont veel meer gelijkenissen met het Amerikaanse dan met het Europese beleid.

Ik zou het vreselijk vinden als de Britten hun identiteit zouden verliezen en opgaan in een soort continentale omelet. Het Verenigd Koninkrijk heeft immers een unieke rol: die van bemiddelaar tussen de Verenigde Staten en Europa. Die rol kan het niet meer spelen als het — zoals de nieuwe Europese Grondwet voorstelt — geen controle meer heeft over zijn buitenlandse politiek en zijn eigen defensie.

Veel mensen denken dat het Verenigd Koninkrijk economisch gezien gedwongen is om lid te zijn van de EU. Maar dat klopt niet. Het Verenigd Koninkrijk verkoopt twee keer meer aan het continent dan dat het daar zelf koopt. Als Londen morgen het lidmaatschap opzegt, staan de Europese landen de week erop in de rij om handelsbetrekkingen aan te knopen. Alles komt hierop neer: toen de gemeenschappelijke markt startte, was het gemiddelde invoertarief 12 procent, nu ligt het op 3 procent. Zelfs als de EU de Britten uitsluit, dan nog zou het weinig verschil maken op de handelsbalans.

Natuurlijk is de United Kingdom Independence Party een kleine partij, maar het moment om campagne te voeren tegen het Europese lidmaatschap is gunstig. De anti-Europese gevoelens nemen immers snel toe omdat er steeds meer migranten van het vasteland hierheen komen; omdat Europa een hoge werkloosheid kent en het Verenigd Koninkrijk een lage; omdat Europa een hoge belastingdruk heeft en het Verenigd Koninkrijk een lage; omdat de Europese economie lijkt te stagneren terwijl de Britse groeit. En dat wordt nog verergerd door de massa Europese regeltjes die elk aspect van het dagelijkse leven van de Britten raken.

Daardoor krijgen steeds meer mensen de overtuiging dat het Verenigd Koninkrijk uit de EU moet stappen. En daarom voorspel ik dat Tony Blair dat referendum over de Europese grondwet verliest. Bedenk dat hij niet eens een referendum wilde houden, maar dat er zoveel kritiek kwam dat hij wel moest toegeven. Trouwens, zoveel risico neemt hij niet: dat hele referendum komt in elk geval ná de volgende verkiezingen en Tony Blair wordt vast herkozen...

Wat zou er gebeuren als de Britse kiezers het voorstel van Europese grondwet kunnen wegstemmen? In dat geval komt er gewoon geen grondwet en dan zullen verschillende landen volgen en die grondwet ook wegkieperen. Dan gaan we terug naar het vroegere concept van een handelsgemeenschap in plaats van een politieke unie. ■

Opgetekend door Misjoe Verleyen

INFO

Dick Morris was gedurende twintig jaar adviseur en vertrouwensman van de Amerikaanse ex-president Bill Clinton. Vandaag is hij adviseur van de kleine en vrijwel onbekende United Kingdom Independence Party. Die heeft maar één doel: het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie krijgen.